

Asfaltbandene

Publisert i Dagbladet – nett og papir – mellom 31/05-2013 – 28/12 - 2013

Gunnar Thorenfeldt - gth@dagbladet.no - 95 04 45 70

Torgeir P. Krokfjord - tpk@dagbladet.no - 47 41 49 69

Geir Barstein - gba@dagbladet.no - 94 12 75 77

Øistein Norum Monsen - onm@dagbladet.no - 93 63 51 00

INNHold

HVA VILLE VI FINNE UT?	3
HVA FANT VI UT?	3
HVORDAN KOM VI I GANG – OG HVORFOR?	3
ORGANISERINGEN AV ARBEIDET	4
METODER	
SØK I ÅPNE KILDER	5
IRSKE KILDER	7
FACEBOOK	9
TWITTER	10
MVA-REGISTERET	10
ALLMENNGJØRING	11
ORGANISERT KRIMINALITET?	13
DEN NORSKE HJELPEREN	15
VIDEO/SPANING	16
NORSKE NESHORN?	18
GRAFIKK	21
SAMARBEID	23
TOLKING	23
ANSVARLIGGJØRING	26
KONSEKVENSER	28
SPESIELLE ERFARINGER	29
GODE KOLLEGER	29
PUBLISERINGSLISTE	30

KONTAKTINFORMASJON TIL REPORTASJELEDELSEN:

Arve Bartnes, nyhetssjef: 911 64 223 – aba@dagbladet.no
Frode Hansen, nyhetsredaktør: 915 59 749 – fha@dagbladet.no

HVA VILLE VI FINNE UT?

Hvor går pengene, og hvem må lide, når norske huseiere kjøper billig stein?

Omreisende steinleggere har i flere år vært et vanlig syn over hele Norge. Ifølge Kripos var det i 2012 registrert slike bander i 22 politidistrikter. I Norge er steinleggere dømt for menneskehandel ved et enkelt tilfelle i 2008 – ellers er de bare tatt for småforseelser.

Hvem er egentlig steinleggerne som jobbet i Norge? Var de vanlige familiefedre med tungt for å lære momsregler – eller var de en del av organiserte kriminelle nettverk? Hvor skaffer de arbeidskraften sin? Og hvor kom de norske kundene inn i bildet – hvor havnet de norske pengene?

HVA FANT VI UT?

- Vi dokumenterte at irske steinleggere snyter Norge for millionbeløp i skatt og moms.
- Vi dokumenterte organisert sosial dumping og slavearbeid midt i noen av Norges flotteste villastrøk.
- Vi dokumenterte at irske steinleggere bruker penger tjent i Norge på ulovlig, global handel med utrydningstruede dyr – blant annet neshorn.
- Vi dokumenterte at norske huseieres grådighet finansierer organisert kriminalitet, menneskehandel og sosial dumping både i Norge, Irland og Øst-Europa.
- Vi dokumenterte hvordan en norsk advokat hjalp over 50 steinleggere med å drive i Norge.
- Vi dokumenterte hvilke at svart arbeid utført i Norge også rammer lokalmiljøer i Sør-Afrika og Mosambik.

HVORDAN KOM VI I GANG – OG HVORFOR?

Dagbladet har i flere år prioritert å dokumentere sosial dumping og sosiale ulikheter i Norge.

I både lokal- og riksmedier hadde vi registrert nærmest kuriosapregede saker om omreisende steinleggere.

- Dette kan vel kalles «vill-camping», er et ordrett sitat fra en lensmann om 11 rumenere som sov i samme campingvogn et sted på Østlandet. Rumenerne sa de jobbet for en britisk steinlegger. Politiet bortviste rumenerne - og lot det bli med det.

Samtidig ble vi kjent med advarsler fra Europol, som påsto at de omreisende steinleggerne sto for helt annen – og langt mer alvorlig – kriminalitet enn det som nordmenn flest hadde inntrykk av.

I løpet av arbeidet etablerte vi bred kontakt med regionale verneombud, tillitsvalgte innenfor Norsk Arbeidsmandsforbund og Fellesforbundet, Arbeidstilsynet og Skatteetaten

som alle fortalte det samme: De irske steinleggerne sto for en langt grovere kriminalitet enn det som gjerne kom fram i media. Gjennom trusler og vold fikk de stadig mer innpass i det norske markedet, og ved å utnytte mennesker, begå kriminalitet og bedrive skattejuks presset de ut de seriøse selskapene.

Vi stilte oss flere spørsmål vi ønsket svar på:

- Hvem var egentlig de omreisende steinleggerne?
- Hva slags arbeidsvilkår hadde arbeiderne deres?
- Hva var norske huseieres rolle?
- Hva var konsekvensene av denne virksomheten?

ORGANISERINGEN AV ARBEIDET

Gunnar Thorenfeldt og Torgeir P. Krokfjord begynte researchen til prosjektet i vintermånedene i 2013, og sammen med Geir Barstein begynte vi å jobbe skikkelig med prosjektet fra april 2013. Vi var skjermet i perioder, men jobbet en del kvelds- og helgevakter. Videojournalist Øistein Norum Monsen ble koblet på tidlig, og brukte mye tid på prosjektet – i tillegg var turnusfotografene svært behjelpelige når vi måtte rykke ut på kort varsel.

Vi fordelte arbeidet – grovt sett – slik at Gunnar Thorenfeldt holdt kontakten med Arbeidstilsynet og de regionale verneombudene og Torgeir P. Krokfjord holdt kontakt med Skatteetaten og Økokrim. Thorenfeldt hadde ansvar for å jakte sosial dumping-tilfeller og pleie kontakt med østeuropeiske miljøer, siden han har reist mye i Øst-Europa og snakker russisk flytende. Krokfjord og Barstein jobbet opp mot irske og britiske kilder, Krokfjord hadde ansvar for registersøk og søk i åpne kilder. Krokfjord og Barstein jobbet sammen med det globale sporet. Barstein brukte også mye tid på videojobbing.

METODER

SØK I ÅPNE KILDER:

Vi ønsket å finne ut steinleggingsvirksomheten i Norge var organisert, vi ønsket å finne ut hvem som sto bak, hvor de holdt til og hvordan virksomheten foregikk. For å finne ut dette måtte vi spore opp steinleggernes selskaper – og steinleggerne selv. Dette var imidlertid snakk om omreisende personer uten fast bopel, der det ikke var bare å ringe på døra og

stille spørsmålene vi hadde. For å finne svar på spørsmålene var vi avhengig av å finne all informasjonen selv. Vi måtte først finne ut hvilke selskaper det var snakk om, så kunne vi bruke disse som utgangspunkt for videre graving. For å finne ut av dette måtte vi ta utgangspunkt i hvilke selskaper som var registrert i Norge.

Vi valgte å benytte oss av firmadatabasen Bizweb. Den gir samme informasjon som søkemotoren hos Brønnøysundregistrene, men er bedre organisert. Vi brukte søkeord som «steinlegging», «belegningsstein», «asfalt» - og engelske søkeord som «gardening», «stone» og «paving» - for å finne firmaer som hadde disse ordene i navnet, som var aktive i Norge. Vi fant svært mange enkeltmanns- foretak – den store majoriteten med engelsk- klingende navn. Men at vi fant mange selskaper var ingen nyhet. At omfanget var stort visste vi fra før. Vi ville finne ut hvorvidt dette var organisert kriminalitet – ikke bare veldig mange familiefedre med behov for strøjobb i utlandet.

Vi snudde søket på hodet. Nå søkte vi på adressene enkeltmannsforetakene sto oppført med. Da ble organiseringen tydeligere. Vi kunne avdekke en rekke adresser der det var registrert et påfallende antall selskaper:

Hos et postboksfirma på Youngstorget var det registrert 15 steinleggingsselskaper. En rekke firmaer ble tilsynelatende drevet fra noen billige hotellrom utenfor Gardermoen. På en campingplass i Vestfold fant vi 39 steinleggingsselskaper, på den nåværende og tidligere adressen til et advokatfirma i Møllergata i Oslo sentrum var det registrert over 50. Vi snudde søket på hodet igjen.

Vi organiserte så disse selskapene etter etternavn, og fant at noen få familienavn gikk igjen. Vi søkte på etternavnene vi hadde funnet, navnene som hadde gått igjen i søkeresultatene, og fant ytterligere selskaper – igjen systematisert på noen få adresser. Totalt fant vi over 160 britiske og irske enkeltmannsforetak i Brønnøysundregistrene som drev med steinlegging eller asfalt. Med svært få unntak var disse registrert gruppevis på noen få campingplasser, postbokskontorer og hybelhus.

Slik kunne vi dokumentere hvordan enkeltfamilier sto bak registreringen av et hundretalls steinleggingsselskaper i Norge – og hvor og når dette hadde skjedd.

Vi møtte hevede øyenbryn både hos politiet, Arbeidstilsynet og Skatteetaten da vi la fram disse opplysningene for dem. En rekke politidistrikter rapporterte nærmest daglig om observasjoner av britiske og irske steinleggere, og Skatteetaten hadde advart mot de omreisende håndverkerne i flere år. Men ingen hadde tidligere kartlagt hvilke familier som sto bak selskapene, hvor de holdt til, og hvordan de var organisert. Nå forsto vi at vi nærmet oss noe. Nå hadde samlet store mengder informasjon som ikke var tidligere kjent.

Gjennom kildearbeid opp mot forskjellige offentlige etater som hadde hatt med steinleggerne å gjøre fikk vite at det eksisterte ei usortert navneliste med de navnene som var registrert på steinleggere i forbindelse med kontroller, inspeksjoner og lignende møter. Etter flere runder med flere kilder fikk vi tilgang til denne lista, og kunne sette denne opp mot firmaene og personene vi hadde funnet gjennom registersøk.

Vi hadde med dette gravd opp nok informasjon til at vi kunne etablere et kartotek med nesten 200 navn på steinleggere og enkeltmannsforetak. Dette skulle bli svært nyttig i det videre arbeidet.

20 Nyhet Dagbladet MANDAG 3. JUNI 2013

ASFALTBANDENE

Hvorfor påstår 39 steinleggings-selskaper at de har Vindfjelltunet Gjestegaard som hovedkontor?

BETALER IKKE: Inneholder av Vindfjelltunet Gjestegaard, Espen Hegset, er innvidt for at de irske steinleggere skal komme tilbake. Fiere av dem har bodd på anlegg, og brukt det til å registrere bedrifter i Norge. Mange har stukket fra regiona.

STERNEN I GARDERMOEN (Dagbladet): Steinleggere fra utenlandske selskaper stikker ulig så mange millioner ut i Norge.

I Buskerud fylkeskommune har Dagbladet funnet over 160 registrerte bedrifter og irske firmaer innen steinlegging og skiferarbeid. Ved å registrere et firma og å utregne selskapsnummer kan firmaene gi kundene en faktura, og oppgi et kontonummer i et norsk bank.

Da vi allerede kunden med å bruke kontant, bygges utbyggingsreguleringen firmaer og skifer og et kontonummer. Men det betyr ikke at alt er ordentlig. De irske firmaer selskapsnummer kan den bedriften til selskapsnummer og skiferarbeid som kunden, sier for Skatteetaten, hos Skatt etst, til Dagbladet.

Etter på en gjenstand i Vestfold og på et flyplasshotell på Gardermoen, er det registrert 30 steinleggingsbedrifter. Da Dagbladet oppgir adressene som fant vi bare frustrasjon og nei.

Oppgitt

Hvis noen ringte med innkalling om det skilte, sier Espen Hegset (80) til Dagbladet.

Inneholder av Vindfjelltunet Gjestegaard i Vestfold har ingen steinleggere bodd hos og nå. Men han mener igjen med dem, arbeidet registrert, og for stadig nye skilte til gabelen med post kan har liggende.

Vier ferdig har å få den sin igjen, sier Hegset.

Etter innberetningen viten og vilje er det registrert hele 39 selskaper på Vindfjelltunet, TV av disse er registrert på farnes og familieansvar Cooley.

Mange oppgir seg utvetykløst, men den stikker også fra regiona. Cooley familien opp-

99 Det er ikke så lett å ta frontmennene, de er pene i løyet og kjører fine biler.

Zohary Swenson, Gartnerfor Airport Møler & Apertur

MANDAG 3. JUNI 2013 **Dagbladet Nyhet** 21

Slik lurer de irske bandene Norge

STERNEN I GARDERMOEN (Dagbladet): Steinleggere fra utenlandske selskaper stikker ulig så mange millioner ut i Norge.

I Buskerud fylkeskommune har Dagbladet funnet over 160 registrerte bedrifter og irske firmaer innen steinlegging og skiferarbeid. Ved å registrere et firma og å utregne selskapsnummer kan firmaene gi kundene en faktura, og oppgi et kontonummer i et norsk bank.

Da vi allerede kunden med å bruke kontant, bygges utbyggingsreguleringen firmaer og skifer og et kontonummer. Men det betyr ikke at alt er ordentlig. De irske firmaer selskapsnummer kan den bedriften til selskapsnummer og skiferarbeid som kunden, sier for Skatteetaten, hos Skatt etst, til Dagbladet.

Etter på en gjenstand i Vestfold og på et flyplasshotell på Gardermoen, er det registrert 30 steinleggingsbedrifter. Da Dagbladet oppgir adressene som fant vi bare frustrasjon og nei.

Oppgitt

Hvis noen ringte med innkalling om det skilte, sier Espen Hegset (80) til Dagbladet.

Inneholder av Vindfjelltunet Gjestegaard i Vestfold har ingen steinleggere bodd hos og nå. Men han mener igjen med dem, arbeidet registrert, og for stadig nye skilte til gabelen med post kan har liggende.

Vier ferdig har å få den sin igjen, sier Hegset.

Etter innberetningen viten og vilje er det registrert hele 39 selskaper på Vindfjelltunet, TV av disse er registrert på farnes og familieansvar Cooley.

Mange oppgir seg utvetykløst, men den stikker også fra regiona. Cooley familien opp-

IRSKER KILDER

Vi hadde nå et kartotek over enkeltmannsforetak og personer som drev med steinlegging i Norge. Vi ønsket å finne ut hvem disse var. Igjen måtte vi ta åpne kilder i bruk. Det var ingen vidunderkilde som hadde navnene på hentetast – det fantes ikke noe stort bildearkiv hos politiet der vi kunne velge og vrake. Irske medier og hos Europol pekte ut såkalte «travellers» fra Limerick-området i Irland som involvert i størstedelen av steinleggingsvirksomheten. I særdeleshet ble byen Rathkeale pekt ut som asfaltfamiliens base. Vi ønsket å finne ut om det var Rathkeale-familier som var aktive også i Norge.

Politikilder svarte positivt på dette når vi spurte, noe som var vel og bra – men ingen kunne hjelpe oss med *hvem* som var fra dette området, *hvor* i Norge de hadde vært, *hva* de hadde gjort her, og ikke minst – *hvor mye* de hadde tjent på virksomheten, og om noe av dette var blitt igjen som skatt og moms. Vi gikk til irske og britiske kilder.

I Norge er det lett å finne adresser og telefonnummer, men disse reglene er forskjellig fra land til land. I England er dette eksempelvis vanskelig informasjon å finne. Vi undersøkte hvordan situasjonen var i Irland, og fant at det var flere åpne telefonkataloger vi kunne søke i. Vi brukte spesielt <http://www.118.ie/> og <http://www.11890.ie/>. I disse søkte vi opp alle navnene vi hadde funnet i de norske registrene, og fant at Rathkeale/Limerick-familier var hyppig representert også i Norge.

I navnekartoteket som vi nå hadde utarbeidet, fant vi ut at det var noen navn som gikk igjen: Coffey, O'Brien, Quilligan, Cash og Gammell. Det var imidlertid usikkerhet rundt nasjonaliteten til mange av disse. Av de 17 personene som sto på myndighetenes navneliste, som var bekreftet å være fra Irland, var 14 registrert med adresse i Rathkeale og Limerick. Da vi søkte videre på navn fra kartoteket vårt fant vi ytterligere personer fra Rathkeale og Limerick.

Vi leste oss opp på den britiske offentlighetsloven, og fant ut at vi kunne få tilgang til en god del informasjon om både pågående og avsluttede straffesaker i det britiske rettssystemet. Vi begjærte innsyn i flere straffesaker som omhandlet omreisende steinleggere, og fant mye relevant informasjon om Norge.

Mobil-
surfe i
utlandet?

40 SIDER REISE-EKSTRA

SLIK UNNGÅR DU

SJOKK- REGNING

Dagbladet

Tirsdag 4. juni 2013

Nr. 154, Uke 23, 145. årgang, Lessalg kr 20,00

ASFALKKONGENES

✓ RÅDYRE BILER

✓ SVARTE PENGER

✓ HALVNAKNE DAMER

BANDENES VILLE LUKSUSLIV

SIDE 6 OG 7

SJEKK OM DU BØR VELGE

elbil

STOR
OVERSIKT

SIDE
24, 25 OG 26

BOLIGMARKEDET I ENDRING

EIE ELLER LEIE?

SE HVA SOM LØNNER SEG

SIDE 8, 9 OG 10

NORGE PÅ SALG 499,-

Opplev Norge eller Billund, København eller Stockholm i sommer. Bestill senest 10. juni på sas.no

Reiseperiode: 1. juli - 30. september. Prisen gjelder én vei ved bestilling på sas.no. Barn 0-11 år betaler kun skatter/avgifter. Ved bestilling på 05400 påløper et servicehonorar. Antall plasser er begrenset. På enkelte avganger/dager/hysesong kan det være til eller ingen billetter til laveste pris. Som medlem av EuroBonus oppgjører du poeng. Se alle våre tilbud på sas.no

FACEBOOK: Vi gravde fram navnene på svært mange steinleggere som jobbet i Norge, og avdekket at mange av disse tilhørte noen få familier. Da vi så gravde videre fant vi at familiene omga seg med til dels svært heftig luksus, selv om de ikke betalte moms.

FACEBOOK

Etter å ha systematisert alle navnene og enkeltmanns- foretakene i steinleggerkartoteket, gikk vi videre til å søke opp alle personene vi hadde på lista vår på Facebook. I tillegg til å være en åpenbar kilde for billedokumentasjon og kartlegging av nettverk – gjennom vennelister og åpne veggmeldinger – var Facebook nyttig for å få bekreftet hvilke familier og enkeltpersoner som hadde vært i Norge, hvor de hadde vært og når de hadde vært der. Etter mange timers Facebook-søk hadde vi merket oss ut et knippe spesielt aktive personer, som delte så å si alt de gjorde på Facebook-profilen sin. Dette var personer som var tilknyttet de nevnte familiene - Coffey, O'Brien, Cash, Quilligan og Gammell.

Det var spesielt to Facebook-funksjoner som steinleggerne brukte hyppig, som ble nyttige for oss: kartfunksjonen og geotag-funksjonen. Flere steinleggere oppdaterte kontinuerlig hvor de befant seg – og merket innlegg, bilder og oppdateringer med sin geografiske plassering, noe flere også hadde gjort i lang tid. Dermed kunne vi finne ut hvilke familier som hadde vært hvor i Norge, i hvilke land disse hadde vært tidligere – og i tillegg hvilke steinleggere og steinleggerfamilier som hadde kontakt med hverandre. Navn fra kartoteket vi hadde opprettet gikk igjen på steinleggenes vennelister. Vi fikk ny dokumentasjon på organisering og kontakt steinleggerfamiliene imellom.

Facebook-gravingen ga også andre resultater. Søkene våre avdekket at en rekke av steinleggerne som jobbet i Norge omga seg med heftig luksus. Steinleggenes Facebook-profiler viste tydelig at familiene hadde svært mye penger. Det er ikke forbudt verken å ha eller å bruke penger, men gjennom søk i Merverdiavgiftsregisteret (MVA-registeret) hadde vi funnet ut at den store majoriteten av de irske steinleggerne ikke hadde registrert selskapet sitt som MVA-pliktig. Dermed hadde de ikke lov til å tjene mer enn 50 000,- i året.

Da framsto det interessant at vi på de «norske» steinleggenes profiler fant vi bilder av sportsbiler i millionklassen, heftige fester, stabler med eurosedler og flotte eiendommer i flere land. Vi kontaktet en rekke av disse steinleggerne på Facebook og telefon. Ingen ønsket å stille til intervju.

I Dagbladet er det, ulikt en del andre medier, ikke lov å hente bilder på Facebook uten tillatelse fra fotografen. Unntaket er når disse bildene har egenverdi som dokumentasjon – ikke som illustrasjon – i saker av samfunnsmessig betydning. I dette tilfellet var dokumentasjonen åpenbar: et fåtall av steinleggerne betaler skatt og moms til Norge. Likevel omgir de seg med til dels svært ekstravagant luksus.

Dette ledet til en av seriens to papiravisforsider: «Asfaltkongenes rådyre biler, svarte penger, halvnakne damer - Bandenes ville luksusliv»

Siden dette er omreisende familier var Facebook helt avgjørende for å spore dem opp.

TWITTER

Vi brukte også Twitter i jobbinga med serien. Søkefeltet på Twitter er nyttig ikke bare for å finne spesifikke Twitter-kontoer, men også for å søke opp ord som står i meldinger som brukerne har skrevet. Vi søkte på både «steinleggere», «steinlegging» og «travellers» for å finne informasjon om hvor steinleggerne hadde jobbet.

Mye av denne informasjonen fant vi på kontoer tilhørende politiet. Vi visste at politi over stort sett hele Norge hadde påtruffet steinleggere – ifølge Kripos var steinleggerne påtruffet i 22 av landets 27 politidistrikter.

Vi fulgte politiets kontoer, og søkte i tidligere innlegg for å finne ut hvor steinleggerne hadde vært, hvor politiet hadde utført kontroller av dem og hvilke huseiere som hadde kjøpt tjenester av dem – eller som eventuelt hadde avslått tilbudet og tilkalt politiet.

Tilsynelatende bagatellmessige innlegg – av typen «irske håndverkere påtruffet ved parkeringsplassen på togstasjonen» – kunne være viktige å nøste i. Ved å reise ut umiddelbart da vi så slike innlegg kunne vi spane videre på steinleggerne, og således finne ut både hvem de var, hvilke selskap de hadde etablert og hvilke kunder som hadde hyret dem.

Det var eksempelvis en Twitter-oppdatering fra Asker og Bærum politidistrikt som ledet til den første saken i serien: «Her jobber 12-åringen for steinleggere i villastrøket i Bærum», der vi både konfronterte steinleggere med barnearbeid og fant underbetalte polakker hos en huseier i Bærum.

MVA-REGISTERET

Vi ønsket å finne ut hvor de norske huseiernes penger endte opp. Og vi ønsket å finne ut om de omreisende steinleggerne betalte skatt til Norge, eller om alle pengene de tjente på virksomheten sin i Norge forsvant ut av landet.

Et register vi sjelden hadde hatt befatning med, men som skulle bli svært viktig for å finne svar på disse spørsmålene, var MVA-registeret. Alle må registrere seg som MVA-pliktig hvis de har planer om å omsette for mer enn 50 000 kroner.

I steinleggerkartoteket vårt hadde vi 160 organisasjonsnummer på selskapet som drev med steinlegging i Norge. Vi søkte opp hvert enkelt selskap i MVA-registeret for å se om de hadde registrert seg der. Ute i felt fikk vi høre at de irske steinleggerne, i motsetning til hva man kanskje skulle tro, ikke var spesielt billige. De lå litt under de norske selskapene i pris, men var ikke så billige at det virket mistenkelig. Ofte tok de over 100 000 kroner for å legge stein i en oppkjørsel. Når de samtidig betalte arbeiderne sine 40-50 kroner i timen, var fortjenesten ikke ubetydelig. Dermed var som regel ett enkelt oppdrag lukrativt nok til at selskapene skulle være registrerte i MVA-registeret.

Vi kunne dermed i en rekke tilfeller slå fast lovbrudd med visshet om at vi hadde loven på vår side. Vi søkte både i Brønnøysundregistrene, Bizweb-databasen og Skatteetatens egen side handlehvit.no for å sjekke om selskapene var MVA-registrert. Ved å skrive inn organisasjonsnumrene vi hadde funnet kunne vi søke opp disse, og se om de var registrert som MVA-pliktige. I alle saker der dette var et poeng på trykk hadde vi sjekket med flere
24 00 00 00 – 2400@db.no

databaser – det ville vært ille om vi hadde konstatert et lovbrudd på trykk, for så å finne ut at «lovbruddet» hadde skyldtes at en offentlig database ikke var oppdatert.

Vi begjærte også innsyn i en rekke tilsynsrapporter fra Arbeidstilsynet. Det hjalp oss også til å finne adresser og firmaer som kunne kryssjekkes mot navnelista vi hadde utarbeidet – i tillegg, selvsagt, til å gi stoff til saker om myndighetenes reaksjoner mot steinleggerne.

Her finner politiet SLAVER PÅ OSLO VEST

Sannheten om asfaltbandene: KIDNAPPER NORSKE BARN OG MØDRE

Mangemillioner Dag Risting beklager etter at steinleggerne som jobbet i oppkjørselen hans skal ha betalt arbeiderne sine 40-50 kroner i timen.

Som ledt i en ny storoffensiv mot britiske og irske travellere - utenlandske ansatte og arbeidsgivere - så Oslo-politiet og Arbeidstilsynet til å møte irske steinleggerne i en oppkjørsel på Sogn på bente Oslo Vest onsdag 15. mai.

Der fant de rumske skavverber som overfor Dagbladet oppgir at de jobbet for 40-50 kroner i timen, 10-12 timer hver dag. En engelsk og en tysk arbeider ble plappret av politiet da de ikke hadde godkjente 1D-papirer.

Må legge ned

Det Oslo-regjeringens sikkerhetsmannskapet DH Steinlegging, som jobbet på stasjonsområdet, er ikke monogreiter. Arbeidstilsynet på stedet fikk også opplyst at arbeiderne gjerne har 40-50 kroner i timen, i tillegg til at de ikke fikk feriepenger eller overtid.

Dagbladet får bekreftet at Arbeidstilsynet har sendt en uttalelse til arbeidsgiveren som et selskap ikke har etikkbeviset et pålegg om å framskaffe dokumentasjon som arbeidskontrakter, lønnsopplysning og nødvendige registreringer. Minst en av de ansatte manglet også oppholds- og arbeidsattest. DH Steinlegging må nå legge ned arbeidet fra 1. juni.

- Virket helt vanlig

Det er den tidligere lønnsreguleringssjefen Dag Risting (47) som har byttet mening. Risting hadde i 2011 en forutsetning på flere millioner kroner, og har lang erfaring som bedriftsleder.

Han var hjemme da politiet og arbeidstilsynet plappret da de ikke hadde noen kass, og hadde fallt oppover med skavverberne som lagde hans nye oppkjørsel.

Første kvartalen med første gang i år, da sa jeg at de skulle ta kontakt igjen. I år, da fikk jeg helt vanlig. Jeg gir ut til at alle er greit, og jeg vil ikke ville det om bedriften som at ting ikke var greit, sier Risting til Dagbladet.

DH Steinlegging, firmaet som jobbet i oppkjørselen, er ikke monogreiter. Jobben kostet 110 000,- og Norge har medregnet gjøp på 27 500,- i lønns.

Ikke komfortabel

Med din erfaring fra førre-

FUCK OFF: De irske steinleggerne var ikke begejstret over oppmerksomheten fra politi, arbeidstilsynet og presse.

Ungelivet, burde du ha undergjort?

Et ransende ja. Jeg har sjekket opp nå og er helt komfortabel med at selskapet skal ordne opp. Hvis noen har undersøkt ransene ble jeg medansvarlig, og det skjønner jeg. Alle planer var ikke i fare noen, det var i å legge ut arbeid.

Er du komfortabel med at arbeiderne får 40-50 kroner i timen?

Det ville jeg ikke ikke vært komfortabel med, nei. Alle skal jobbe for å tjene på jobben de gjør. Firmaet eier ransene, til at alle, jeg har ikke hatt grunnlag for å tro at noen var underbetalt.

Han bekrefter at han betalte 110 000 kroner for jobben.

For et ukentlig lønnsforhold. Det var underbetalt, sier Risting.

Kom- og stakk

Mens Arbeidstilsynet og politiet kasserte arbeiderne låst en bil værel med den gamle villaveren på Sogn.

I bilen sitter en mann iført skjorte og pen vindjakke, på dashbordet ligger det brosjyrer fra et selskapsbyggingsfirma.

Mannen kjeper med firkantet villemens skjorten på, og blir stivende på en Esso-stasjon like ved og to en lokale telefoner.

Mannen venter på Esso-stasjonen til politiet og Arbeidstilsynet er ferdig med sin aksjon. Da kjeper han opp igjen til Dag Risting og er for løs lønns.

- Jeg vet ingenting

Jeg er bare sjåfer, jeg er bare sjåfer, gjentar den yngre klæde mannen overfor Dagbladet.

- Er 40 kroner i timen en OK betalt?

Jeg er bare sjåfer, jeg vet ingenting.

- Hvor mye betaler dere arbeiderne i timen?

Jeg er en arbeider selv, jeg jobber for lønns.

- Dere har fått 110 000,- for jobben, mens arbeiderne får 40 kroner i timen. Er det OK?

Stasjonen koster 80 000,-, såne, vi har betalt 80 000,- bare for materialer. Eller, jeg mener. Iyven har fortalt meg at mannen koster 80 000,-. Jeg er bare sjåfer. Kom, la oss dra og kjepe noe sønn.

- Aner ingenting

Dagbladet har kontaktet DH Steinlegging på det norske mobilnummeret da brosjyrer på sine reklamebrosjyrer. En mann som sa hun het Fred Moss tok telefonen. Dagbladet la fram Arbeidstilsynets funn.

Jeg er ingenting om dette selskapet, beivret mannen.

- Kjenner du til at selskapet skal stenges i timen?

Jeg har ikke peiling på noe av dette.

- Hva jobber du med, da?

Jeg er mekaniker. Bilmekaniker.

- For hvilket selskap?

Privat. Privat bilmekaniker. Så la hun på.

Foto: Øystein Norum-Mossén

ASfaltbandene

MANGLET PAPIRER

En britisk og en irsk person ble plappret av politiet under ransene på Sogn.

Foto: Øystein Norum-Mossén

Torgeir P. Gunnar, Gisle Wækjford, Thorvald Ørstein, Foto: Øystein Norum-Mossén

TIPS OSS!

ALLMENNGJØRING

Hva er sosial dumping? Det var et viktig spørsmål for oss – og et spørsmål vi måtte vite svare på før vi kunne skrive saker om arbeidsvilkårene til de utenlandske arbeiderne. For å kunne definere hva som er sosial dumping og hva som er utnyttning av utenlandsk arbeidstakere måtte vi skaffe inngående kjennskap til regelverk og lovverk som regulerer det norske arbeidsmarkedet.

I Norge er det ikke minstelønn, hvis det ikke er lovpålagt gjennom en såkalt allmenngjøring av tariffavtaler. Dette betyr at det ikke er ulovlig å tjene langt lavere enn det som er vanlig i en bransje, hvis man ikke ved lov har bestemt noe annet eller bedriften er bundet av en tariffavtale. Det offentlige er i tillegg lovpålagt å kjøpe tjenester hvor de ansatte ikke får betalt lavere enn landsomfattende tariffavtaler, men siden dette som regel handlet om private kunder, ville ikke denne bestemmelsen gjelde her.

Allmenngjorte tariffavtaler er en avtale om lønns- og arbeidsvilkår som gjelder for alle som utfører arbeid innen det spesifikke området, selv om man ikke er en del av avtalen.

Allmenngjøring av tariffavtaler er et av flere virkemidler for å hindre at utenlandsk arbeidskraft får dårligere lønns- og arbeidsvilkår enn det som er vanlig i Norge. I dag er følgende bransjer allmenngjort i Norge:

- * Byggeplasser (for de som utfører bygningsarbeid)
- * Skips- og verftsindustrien
- * Jordbruks- og gartnerinæringene
- * Renhold

Siden denne bransjen er allmenngjort, det vil si at man har gjort en tariffavtale som minstesats i en bransje, så er det lovstrid å betale mindre enn den tariffsatte minstelønnen.

I de spredte sakene som hadde vært skrevet om de omreisende irene tidligere, var det beskrevet både asfaltlegging og steinlegging. I lovverket finnes det her en liten – men veldig viktig – forskjell: Asfaltlegging er ikke en del av Fellesoverkomsten for byggfag. Dermed er det ingen minstelønn innenfor asfaltlegging. Det betyr at det ikke nødvendigvis er ulovlig å tjene 20 kroner i timen når man legger asfalt.

Men i vårt arbeid med de omreisende irene fant vi at det ikke var asfalt de la – men belegnings- og brostein. Gjennom kilder hos både LO og Arbeidstilsynet fikk vi tips om at steinlegging kan omfattes av Fellesoverkomsten innenfor byggfag, siden steinlegging kan defineres som anleggsgartnere. Verken politiet eller norske medier hadde tidligere lagt dette til grunn. Vi konfronterte både LO, NHO og Arbeidstilsynet med vår tolkning av allmenngjøring innenfor steinlegging, og etter en lengre gjennomgang ble det klart at de delte Dagbladets oppfatning. Dermed hadde vi fått et unikt verktøy for å avdekke sosial dumping og utnyttning av de ansatte.

Uten fagbrev eller arbeidserfaring skulle da steinleggerne ha minst 156,60 kroner, ifølge det siste mellomoppgjøret. Hvis de hadde mer enn ett års arbeidserfaring skulle de ha 163,20 kroner. I tillegg kommer en rekke bestemmelser i tariffavtalen angående hvilbestemmelser, forskjellige tillegg og pensjon. Alle disse bestemmelsene er obligatoriske. Dette hadde avgjørende betydning for flere artikler:

Fordi steinlegging var allmenngjort kunne vi slå fast at steinleggeren Atle Brynestad hyrte inn betalte arbeiderne sine altfor lite. Steinleggeren var heller ikke MVA-registrert, til tross for at jobben beløp seg på langt over 50 000,-. Det samme var tilfelle i saken der Arbeidstilsynet aksjonerte mot steinleggere hos forretningsmannen Dag Risting på Sogn.

REISENDE I STEIN

RAIDET: Etter en lang etterforsking raidet tungt bevapnet britisk politi denne campingplassen Green Acres i Bedfordshire i september 2011. Der fant de slaver som bodde under svært kummerlige forhold. Foto: Max Nash / AFP / NTB Scapnio

ALLE BLE DOMT: Tre kvinnelige medlemmer av Coffey-familien ankommer retten i Bristol. For John, mor Bridget og barna Michael, Mary og Helen ble alle dømt for skattebedrageri av totalt fem millioner kroner, og for å ha fått totalt en million kroner i urettmessige ytelser fra den britiske stat. Alle sammen erkjente forholdene. Foto: SWNS / NTB Scapnio

DOMT: Michael Coffey framsto noe ukjentforfallet da han ble fotografert på vei inn i rettsbygningen i Bristol. Foto: SWNS / NTB Scapnio

LUXUS: Familien Coffey bodde fint i denne residensen. Finansiert med penger fra blant annet steinleggingsvirksomhet. Foto: SWNS / NTB Scapnio

I to store rettsaker i England er omreisende steinleggerfamilier blitt dømt for både skattebedrageri og slaveri. I begge sakene finnes det spor til Norge.

Tolst: Torgeir P. Krukkfjord
torkrukk@dagbladet.no
Gunnar Thorenfeldt
thorenfeldt@dagbladet.no
Geir Barstein
gbarstein@dagbladet.no

Omreisende steinleggerfamilier krysser av Kripos til omfattende organisert kriminalitet. Og i to store rettsaker i Storbritannia er tvangslemlinger blitt dømt for alvorlige forhold.

Dagbladet kjemper et hundreårig steinlegger-slektet som er samlet inn av politiet, Skatteetaten, Vegvesenet og Tullvesenet. I flere tilfelle disse firmene leverer til familier som er dømt i Storbritannia. I begge sakene er flere familiedokumenter dømt – og i begge sakene finnes det spor til Norge.

Slaver til Skandinavia
Etter en lang etterforsking raidet tungt bevapnet britisk politi campingplassen Green Acres i Bedfordshire i september 2011. Der fant de slaver som bodde under svært kummerlige forhold. Flere hadde respektive fengselstid uavhengig av ringtonnemann var en 17-årig jente.

For tre saker ble de to travellere, Tommy Connors Sr. (53) og sønnen Patrick (21), dømt i saken. De to ble dømt til henholdsvis fengsel og fengsel i London. I noen sanger – nettopp fordi de to holdt slaverarbeider på campingplassen, og tvang dem til å jobbe som steinlegger. De to nekter for anklagene.

Høye britisk politi var flere slaver fra latinske stater sendt for å legge stein og asfalt i Skandinavia i løpet av kort tid.

I myndighetenes navneliste dukket Connors-navnet, eller varianter av det, opp 12 ganger. Navnet «Patrick Connors» dukket åtte opp åtte ganger, med fullt personidentifikasjonsnummer.

Høye registreringslista Dagbladet har fått tilgang til har noenke myndigheter påtruffet «Patrick Joseph Connors» en gang, og «Patrick Connors» ved åtte anledninger. Da har han oppgitt at han er født 7. februar i henholdsvis 1981, '82, '83, '84, '85, '86, '87 og '88.

Dømte hele familien Videre har ulike varianter av «Patrick Connors» har registrert tre enkeltmannsforetak i Cuba, og en på en campingplass i Kristiansund. Dagbladet har sendt flere spørsmål om saken til Connors' advokat hos advokatfirmaet Lamb, uten at disse er bevert.

Connors-navnet dukket opp også i en annen, liknende, sak. I for fire fem medlemmer av travellere-familien Coffey dømt i Bristol tingretten. For John, mor Bridget og barna Michael, Mary og Helen ble alle dømt for skattebedrageri av totalt fem millioner kroner, og for å ha fått totalt en million kroner i urettmessige ytelser fra den britiske stat. Alle sammen erkjente forholdene.

I domspisningen gir det fram at alle fem opererte med flere slektninger. Bridget Coffey var fadders Connors, og begge slektene har også operert med dette etternavnet.

Dommen gjelder steinlegging i England. Men ifølge domspisningen bleken familieforbudet John Coffey (51) en rekke falske navn – blant dem «James Coffey» og «John Delaney».

På radaren Dagbladet vet at «James Coffey (51)» er en kjent identitet for norsk politi. Det er ikke opprettet saker mot mannen, men hans navn har dukket opp i politiets lørdagsoppdrag mot steinleggerne både i 2010, 2011 og 2012.

Både «James Oliver Coffey (51)», «James Coffey (27)» og «James Anthony Coffey (24)» har registrert enkeltmannsforetak innen steinlegging på en campingplass i Vestfold, eller John Delaney (19) og «James John Delaney (45)» har registrert enkeltmannsforetak innen steinlegging på samme adresse i Lørenskog.

11 enkeltmannsforetak i nærområdet, innen stein og asfalt, er registrert på familienavnet Coffey. Åtte ganger dukket navnet opp i myndighetenes steinleggerliste.

Dagbladet har søkt John Coffeys advokat Christopher Quintan med spørsmål om de norske sporene. Quintan advokater opplyste at advokaten ville ta kontakt som han ønsker å kommentere saken – det har ikke skjedd.

TIPS OSS! For tips og informasjon om saker som er aktuelle for Dagbladet, send dem til tips@dagbladet.no

Dømt i Storbritannia – spor til Norge

FØLG SAKEN
Asfaltbandene
Dagbladet har de siste ukene dokumentert innsatte steinleggers virksomhet i Norge. Forrige fredag skrev Dagbladet om en tvilsløs som jobbet for steinlegger i viltstriket i Bærum, hvor på politiet, skatteetaten og Arbeidstilsynet ankommet at de ville knuse de omreisende steinleggerne en gang for alle.
Første innlegg skrev Kripos folk, med å kjøre opererter fra asfaltbandene – Du risikerer å ende opp i de kriminelle klatrer, sier Lena Rief fra Kripos.
Skatteetaten (Jan-Egil Kristiansen) lanserte sitt nye våpen i kampen mot indusierne, og gjorde det klart at også kundene kan bli straffet.
Vi vil også på etter kundene. Det betyr ikke å skyde på at mye ikke vet, sier skatteetats-sjefen Hå Dagbladet.

SKULTE ANSIKTET: Pappa John Coffey var ikke interessert i å bli fotografert da han ankom rettsbygningen i Bristol. Foto: SWNS / NTB Scapnio

ORGANISERT KRIMINALITET?

Samtidig som vi gjorde egne undersøkelser overvåket vi også britiske og irske medier, der det hadde stått en del om travellers-familie. Flere enkeltsaker vekket vår interesse: Engelsk politi hadde i september 2011 raidet campingplassen Green Acres i Bedfordshire. Der fant de slaver som bodde under grufulle forhold – og som ble tvunget til å jobbe for luselønn for omreisende steinleggere. Yngstemann var 17 år. I mai i fjor falt det dom i saken. Far og sønn Connors fikk henholdsvis åtte og fem års fengsel.

Vårt spørsmål var: hadde saken bånd til Norge?

Familienavnet Connor/Connors var et navn som dukket opp en rekke ganger i vårt researchmateriale. Det navnet sto også oppført flere ganger på myndighetenes navneliste.

Navnet «Patrick Connor» dukker alene opp åtte ganger, med fiffig personinformasjon: Ifølge lista hadde norske myndigheter påtruffet «Patrick Joseph Connors» en gang, og «Patrick Connor» ved åtte anledninger. Alle gangene har Patrick oppgitt at han var født 7. februar – men han har oppgitt å være født i både 1981, -82, -83, -84, -85, -86, -87 og -88. Uten at noen hadde stusset over det.

Omtrent samtidig ble fem medlemmer av familien Coffey ble dømt for skattebedrageri i millionklassen etter salg av steinleggingstjenester. Dette var en av de største sakene som hadde vært for retten i Storbritannia. Kunne også den ha spor til Norge?

Gjennom innsynsbegjæringer til britisk politi og tingretten i Luton, fikk vi innsyn i domspapirene og tiltalene i de to sakene. Der gikk det fram at far i familien – John Coffey – hadde brukt en rekke falske identiteter når han jobbet ute: blant dem var «James Coffey» og «John Delaney». Begge identitetene dukket opp i navnearkivet som vi hadde kunnet opprette, etter letingen i åpne kilder i Norge og Irland. Vi fant begge identitetene i registeret vi hadde opprettet – de fantes både på tidligere nevnte campingplass i Vestfold, og på en adresse på Lørenskog der det også var registrert flere steinleggerselskaper. Dette var informasjon som var ukjent for norsk politi, og ble en dobbeltside i papiravisa og hovedoppslag på Dagbladet Pluss – «Reisende i stein: Dømt i Storbritannia – spor til Norge».

Dahl ønsket ikke å la seg avbilde. Vi valgte likevel å stille med fotograf i gata utenfor hans hus morgenen etter. Fotografen tok bilde av Dahl i bil på offentlig sted på vei til jobb.

VIDEO/SPANING

Vi drev mange timers spaning på steinleggerne. Ved å søke i Bizweb og Brønnøysundregistrene hadde vi funnet organisasjonsnumre, navn og postadresser. Ved å søke på disse på Facebook fant vi bilder av enkeltpersoner – og deres kart- og geotaginformasjon om hvor de hadde oppholdt seg, og hvor de var nå. Ved å søke på Twitter fant vi ut hvor politiet hadde påtruffet steinleggere. Og ved å reise ut til adressene vi hadde sporet opp, kunne vi observere steinleggerne i felt – og legge oss på hjul etter dem. Videojournalist Øistein Monsen kjørte mye alene, og mye sammen med skrivende journalist, for å dokumentere omfanget av virksomheten og for å spore opp kundene som hadde kjøpt steinleggerens tjenester.

Vi fulgte britisk- og irskregistrerte lastebiler når de kjørte ut til grustak for å hente ny stein, og deres aktivitet i oppkjørsler og på gårds plasser. I tillegg fant vi nyttig dokumentasjon ved å oppsøke bilene når steinleggerne hadde pauser eller av andre grunner ikke var i bilene sine. I de parkerte bilene lå det ofte brosjyrer og kvitteringer strødd. Brosjyrene viste hvilke mobilnummer, organisasjonsnumre og firmanavn de respektive steinleggerne brukte. Kvitteringene viste hvor mye penger de hadde brukt – og også hvor mye kunder hadde betalt.

Vi registrerte adressene der vi så steinleggerne i arbeid – noen ble til egne saker, noen lagret vi som researchmateriale. Det var påfallende hvor mange som lå i flotte, dyre villastrøk – på Oslo Vest og i Asker og Bærum. Det gjorde kontrasten til slavearbeidernes arbeidsvilkår enda større. Vi brukte konsekvent video da vi konfronterte steinleggere, både fordi videoopptakene ga viktig dokumentasjon – i tilfelle intervjuobjekter ville trekke eller gå tilbake på uttalelser seinere.

I tillegg til vår egen spaning etablerte vi et nettverk av betroede kilder som varslet oss fortløpende når de så steinleggere i deres område. Det var en av disse som, da vedkommende var ute på sykkel tur, tipset oss om steinleggere i full gang på en flott eiendom på Snarøya. Da vi sjekket telefonkatalogen fant vi ut at dette var eiendommen til den kjente finansmannen Atle Brynestad. Vi reiste umiddelbart ut til adressen med journalist og fotograf, og kom i kontakt med de polske arbeiderne som jobbet på eiendommen. Takket være at journalisten snakket russisk, og således kunne kommunisere med de polske arbeiderne, fikk vi informasjon om hva de tjente – langt under den lovpålagte minstelønna – og kunne begynne å nøste i det som ble en av seriens største saker. Brynestad opplyste selv hva selskapet han hadde hyret inn het. Vi undersøkte selskapet, og fant at dette ikke var MVA-registrert. Arbeiderne på stedet fortalte vår russisktalende reporter at de tjente langt under den lovpålagte minstelønna. Saken ble førsteside og fire sider i papiravisa, og flere oppslag på DB.no. Mer om utfordringene som så møtte oss kommer i slutten av denne rapporten.

SØPPEL? Kvitteringer, brosjyrer og smårusk som lå i steinleggenes biler var ofte nyttige kilder for informasjon - om organisasjonsnumre, navn og kontaktinformasjon. Foto: Øistein Norum Monsen / Dagbladet

Slik slåss en norsk millionær mot krypskyttere i Afrika

dbtv

VED FRONTEN: Eiendomsinvestoren Øyvind Christensen fra Trondheim står ved fronten i den blodige kampen mot ulovlig jakt på neshorn i Sør-Afrika. Christensens eiendom, Sabie Game Park, deler 40 kilometers grense med Sør-Afrika. Her viser nordmannen fram sitt siste våpen i kampen: Et mikrofly av typen Bantam. Reporter: Torgeir Krokfjord / Video, foto, redigering: Geir Barstein

Her er den norske mangemillionæren som kjemper mot neshorn-krypskytterne

Asfaltbandene investerer stort i ulovlig drept neshorn - Øyvind (50) står ved fronten i krypskytterkrigen.

TORGEIR P. KROKFJORD
tpk@dagbladet.no
I MOSAMBIK

GEIR BARSTEIN
gba@dagbladet.no
FOTO/VIDEO

mandag 17. juni 2013, kl. 13:02

Tweet 13

Anbefal Del 345

TIPS OSS 2400

SARIF/KRUGER/POI OKWANF

NORSKE NESHORN?

Vi ønsket å finne ut om steinleggerne som var aktive i Norge hadde bånd til kriminell aktivitet i andre land. Vi hadde fanget opp advarsler fra Europol om at irske travellers var involvert i krypskyting av og ulovlig handel med neshorn. Vi ville finne ut hva slags konsekvenser det fikk, når norske huseiere hyret inn svart arbeid for å spare litt penger. Vi ble overrasket over hva vi fant ut.

Gjennom innsynsbegjæringer (under «Freedom of Information act») fikk vi tilgang til tiltalen og domspapirene i en sak i USA, der to irske brødre var dømt til seks måneders fengsel i USA, for forsøk på å smugle neshorn ut av landet. De ble dømt som del av en kriminell gruppe som involverte både kinesiske og amerikanske borgere. Vi sjekket med navnelista vi

hadde utarbeidet, og søkte i Brønnøysundregistrene. Der fant vi at en av svigerbrødrene, en 35-årig ire, allerede i 2003 hadde registrert seg som selvstendig asfaltlegger på Vestlandet.

I irske medier ble vi klar over at en 31-åring fra Rathkeale var siktet av politiet i Wien i Østerrike for tyveri av neshorn verdt over 2,2 millioner kroner. Vi skaffet navnet til mannen og undersøkte om han hadde bånd til Norge. Det ble blink. Gjennom søk i steinleggerkartoteket vårt og i Brønnøysundregistrene fant vi ut at en irsk mann med samme navn og alder i 2011 hadde registrert et enkeltmannsforetak innen «engroshandel med maskinverktøy». Han oppga adresse på en campingplass i Trøndelag. I 2012 førte han seg opp som daglig leder av foretaket.

To medlemmer av den nevnte O'Brien-familien fra Rathkeale, som vi hadde sporet opp gjennom søk i åpne kilder, sa seg i irsk rett skyldig i ulovlig import av neshorn til Irland. Da vi kontaktet deres advokat fant han det sannsynlig at også deres familie også hadde vært i Norge.

Vi hadde nå funnet konkrete eksempler på at norske huseiere, som ville spare penger på å kjøpe svart arbeid, ikke bare finansierte sosial dumping i Norge – men også støttet global, organisert kriminalitet. Vi ønsket å reise til Afrika for å undersøke neshornjakta i felt, og se hva slags konsekvenser det fikk på savannen i Afrika at norske huseiere støttet de irske familiene med penger.

Etter lang tids sondering blant kilder som kjente til handel med utrydningstruede dyr, fikk vi vite at den norske mangemillionæren Øyvind Christensen kunne være en interessant mann å snakke med. Vi kontaktet Christensen, og fant ut at han både eide et enormt landområde Mosambiks grense til Sør-Afrika, hadde et enormt engasjement og stor kunnskap om problematikken, og hadde en egen vaktstyrke som jobbet med krypskytingsproblematikken daglig. Sammen med Christensen fløy vi til Sør-Afrika, og kjørte videre til Mosambik. Det politifolk, profesjonelle jegere, viltvoktere og forskere fortalte oss var at dette var et enormt og stadig økende problem – og helt tydelig en organisert virksomhet.

Vanlige folk i Mosambik og Sør-Afrika fortalte oss fortvilte historier om hvordan unge menn hadde krypskyting som eneste reelle alternativ til et liv i den totale fattigdom. Vi ble selv vitne til at en mistenkt krypskytter ble pågrepet av Øyvind Christensens viltvoktere. Mannen var på vei inn i Kruger-parken. Parken er et av Sør-Afrikas viktigste turistmål, men er også en av områdene der det skytes flest neshorn. Viltvoktere og politifolk i Mosambik og Sør-Afrika fortalte oss hvordan de drev en kamp på liv og død mot de organiserte bandene. De fortalte at den voldsomme etterspørselen etter neshorn påvirket safariparker, lokalsamfunn, næringsvirksomhet og politiprioriteringer. De enorme pengesommene som drev krypskytingen på neshorn ødela næringsvirksomheten i hele lokalsamfunn, siden det var nytteløst å konkurrere med lønnsnivået neshornbakmennene kunne tilby. Neshornjakta fører til ødeleggelse av store naturressurser, at stolte dyrearter nærmer seg utryddelse, at lokalsamfunn blir rasert og at politi og soldater skyter – og innimellom tar livet av – unge menn som desperat forsøker å tjene penger til seg selv og familien sin. Bakmennene derimot, tjente enorme pengesummer på den ulovlige jakta. Dette var konsekvensen av at norske huseiere valgte å handle svart.

- Jeg mener definitivt at folk bør tenke over hvem de kjøper tjenester av, sa Rory Guthrie, sjef for viltvokterne i Øyvind Christensens park.

Han rettet også en skarp pekefinger mot norske huseiere:

- Det er veldig viktig. Mange er ikke klar over hvor pengene deres går. Forbrukerne bidrar til å forårsake at en hel art dør ut — og de bidrar til å sende unge menn i døden.

PÅ FERSKEN: Her har Øyvind Christensens viltvoktere akkurat pågrepet en kjent krypskytter ved grensa mellom Sør-Afrika og Mosambik. Foto: Geir Barstein / Dagbladet

KLIKK DEG FRAM: Grafikken viser sammenhengen mellom irske steinleggere i Norge og ulovlig neshornhandel i Afrika og Asia. Grafikk: Kjell Erik Berg

Slik finansierer norske huseiere luksus, dyredrap og potenspiller

Klikk deg fram i den interaktive grafikken og følg de irske steinleggerens penger verden rundt.

TORGEIR P. KROKFJORD
tpk@dagbladet.no

GEIR BARSTEIN
gba@dagbladet.no

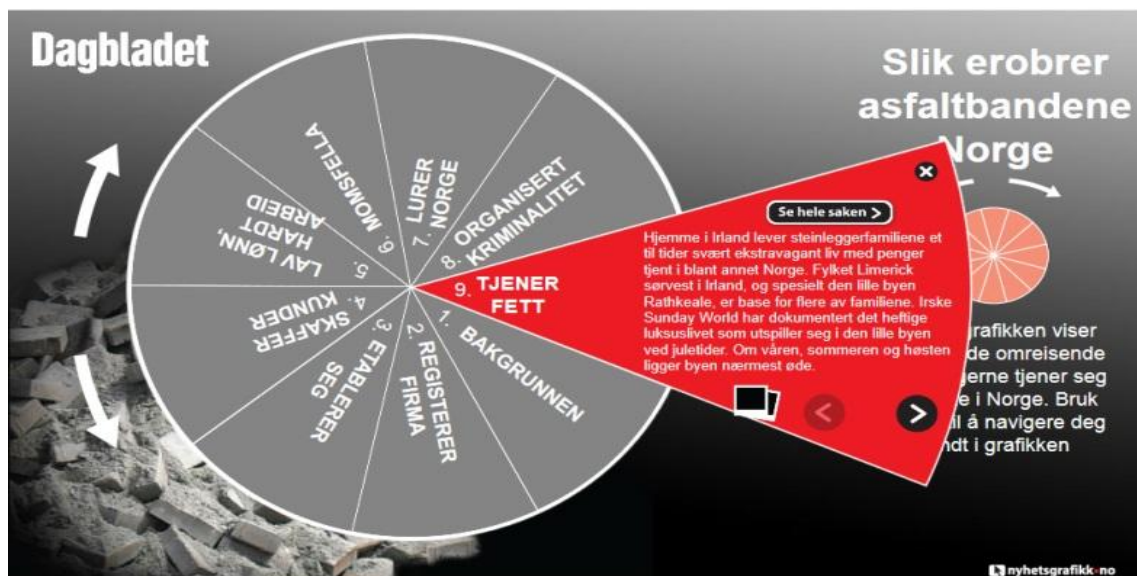
GUNNAR THORENFELDT
gth@dagbladet.no

GRAFIKK

Skritt for skritt hadde vi dokumentert hvordan norske huseiere, gjennom å hyre inn svart arbeid, finansierte organisert, global kriminalitet. Interaktiv grafikk var et svært nyttig pedagogisk virkemiddel for å forklare denne sammenhengen på en lettfattelig måte.

Mot slutten av serien valgte vi å bruke interaktiv grafikk som en konkret metode for å dra de store linjene og gjøre sammenhengene mellom tilsynelatende helt forskjellige elementer – en oppkjørsel i Bærum, en luksusbil i Limerick og et dødt neshorn i Sør-Afrika – lett forståelige.

Med to forskjellige grafikker viste vi først hvordan steinleggerens virksomhet i Norge foregikk – hvordan de etablerte enkeltmannsforetak, skaffet seg norske kontakter, registrerte falske adresser, utnyttet slavearbeidere og tjente store penger, og så hvordan steinleggerens virksomhet i Norge hang sammen med store internasjonale problemer – menneskehandel, hvitvasking og handel med truede dyr.

Se hvordan asfaltbandene erobrer Norge - steg for steg

< TILBAKE TIL START

Slik går pengene:

NORGE > IRLAND > EUROPA
> AFRIKA > ASIA > IRLAND

NESHORN-HORN BLIR POTENSMIDDEL I ASIA

Ekspertene er samstemte: Neshornhorn har ingen reell medisinsk effekt. Likevel har krypskyttere har skutt og drept mer enn 2400 afrikanske neshorn siden 2004. Nesten alt blir smuglet ut og sendt til Kina og Sørøst-Asia, hvor hornene - som består av det samme stoffet som fingernegler - feilaktig påstås å kurere og behandle en lang rekke medisinske lidelser og problemer fra angst til djevelbesettelse.

Enorme pengesummer, utpekulerte syndikater og en umettelig etterspørsel etter et mirakelpulver som hevdes å kurere alt, men hjelper ingen, er i ferd med å drive dyrene mot utryddelse.

- Tilstandene det brukes mot er typisk assosiert med å redusere kroppstemperatur eller fjerne gifter. Dette inkluderer behandling av feber

TIDLIGERE ARTIKLER:
- Du kan like gjerne spise fingernegler

Dagbladet Grafikk: Kjell Erik Berg

KLIKK DEG FRAM: Grafikken viser sammenhengen mellom irske steinleggere i Norge og ulovlig neshornhandel i Afrika og Asia. Grafikk: Kjell Erik Berg

Vi hadde gode erfaringer fra tidligere graveserier med å samarbeide med journalister i andre land. Journalister som jobbet med det samme temaet, men i andre land, kunne være nyttige både for å spre oppmerksomheten om sakene våre, og få internasjonale sitater, men også for research og informasjonsdeling.

I Norge hadde det vært årlige saker i lokalaviser landet rundt om omreisende håndverkere som kastet fra seg ølbokser, var ufine når de ringte på til folk og utførte dårlig håndverk. Men ingen norske journalister hadde så vidt oss bekjent gått i dybden for å undersøke hvem de irske familiene egentlig var, hvor omfattende virksomheten deres var, hvor store penger som var inne i bildet, og hva som faktisk var konsekvensene av at norske huseiere handlet svart. Også ute i Europa var mye av dekningen relativt overfladisk. Den irske journalisten Eamon Dillon, i avisa Sunday World, hadde imidlertid gravd i bandenes aktiviteter i Irland og Sør-Europa. Vi tok tidlig kontakt med Dillon, og holdt kontakten med ham mens vi gravde dypere ned i materien. Det var artig at vi etter hvert også kunne hjelpe ham med informasjon etter hvert som vi jobbet med sakskomplekset og fikk oversikt over enkeltpersoner og familier som var aktive i Norge. Vi vurderte – selvsagt – å reise til Irland. Men både fra Eamon Dillon og flere andre kilder fikk vi et klart råd om at det ikke var noe vits. Det var ingen å snakke med i Rathkeale eller Limerick på våren, sommeren og høsten da vi publiserte brorparten av sakene våre. Alle relevante travellers var ute på veien, og det var lettere å møte dem i Norge.

TOLKING

Det var et hovedmål for oss å undersøke utnyttelsen av sårbare mennesker, sosial dumping og slavearbeid på Norges solside. I april 2013 startet vi å ta kontakt med det østeuropeiske miljøet i Oslo, spesielt det rumenske, for å komme i kontakt med personer som jobbet for det irske miljøet. Vi forsto at det var viktig å opprette en god dialog med arbeiderne. Og det var avgjørende at arbeiderne – som var i en svært sårbar og potensielt svært farlig situasjon – fikk tillit til oss og kunne stole på oss.

Vi knyttet til oss tolker og «kontaktpersoner» innenfor de forskjellige utenlandske miljøene i Oslo. Vi oppsøkte steder hvor rumenere eller andre østeuropeiske arbeidere oppholdt seg, som campingplasser, parkeringsplasser og parker. Vi brukte mange kvelder på å snakke med mennesker, og en rekke søndager i løpet av våren 2013 gikk til å oppsøke campingplasser og parkeringsplasser hvor østeuropeerne bodde. Vi knyttet tidlig til oss tolker, og i tillegg brukte vi vår egen språkkunnskap, som russisk, til å komme i kontakt med blant annet det litauiske og bulgarske miljøet. De rumenske og østeuropeiske arbeiderne snakker som regel ikke engelsk, og nettopp de manglende språkkunnskapene gjør dem mer sårbare for utnyttelse, da de verken kjenner det norske samfunnet, norske regler og som regel har minimal kontakt med nordmenn. Dette er en fordel for steinleggerne som utnytter dem, da dette gjør oppdagelsesrisikoen mindre, og det også bidrar til å isolere arbeiderne ytterligere fra resten av samfunnet.

For å bryte denne isolasjonen og for å få de potensielle ofrene i tale er det dermed helt sentralt å bruke tolker. Språkproblemer gir også utfordringer i forhold til det journalistiske arbeidet, og vi har måtte bruke stadig mer tid på å forsikre oss om at kildene hadde forstått

premisset for intervjuet. Dette er ikke minst viktig i forhold til punkt 3.3. i Vær Varsom-Plakaten: «Det er god presseskikk å gjøre premissene klare i intervjusituasjoner og ellers i forhold til kilder og kontakter». Også punkt 3.9. i Vær Varsom-Plakaten ber om at man skal vise «særlig hensyn overfor personer som ikke kan ventes å være klar over virkningen av sine uttalelser. Misbruk ikke andres følelser, uvitenhet eller sviktende dømmekraft». Dette betyr at man skal være spesielt aktsom når man intervjuer for eksempel en asylsøker som aldri har lest en norsk avis, og dermed ikke har bakgrunn for å forstå konsekvensene av å stå fram.

En god journalistisk dekning av utfordringene i arbeidsmarkedet krever i større og større grad bruk av tolker som kan polsk, bulgarsk, latvisk eller andre språk. I tillegg forsøkte vi så langt som det var mulig å sende kildene en skriftlig utgave av intervjuet før publisering, slik at de hadde mulighet til å lese det under roligere forhold.

13 april hadde vi et veldig spennende møte med en rumener i Oslo. Han fortalte at steinleggerne rekrutterte blant rumenerne på Oslo S, og at han kjente flere av de som jobbet for steinleggerne. Samtlige jobbet svart og de ble ofte lurt for alle pengene. Rumeneren selv bodde på gata i Oslo. Ved å jobbe målrettet inn mot det rumenske miljøet, ved hjelp av kontakter, tolker og kilder, kom vi etter hvert i kontakt med en rekke rumenere som jobbet for de irske steinleggerne. Dette resulterte blant annet i artikkelen «Tjener 36 kroner i timen og må vaske seg på McDonald's» 1. juni 2013.

Det møtte Dagbladet fire rumenske steinleggere et sted på Østlandet. I tre uker hadde de lagt brostein i norske oppkjørsler, fikset hager og lagt asfalt på private eiendommer der flere norske millionærer bor – for en timelønn på 36 kroner. Minstesatsen for norske anleggsgartnere var 156,60 kroner i timen.

«Vi vasker oss på bensinstasjoner eller på McDonald's når vi får sjansen», fortalte en 42 år gamle rumener. «Jeg vet at mange nordmenn ser på dette som slavearbeid. Men for oss er det ikke noe alternativ. Vi må sende penger hjem til familien - hvis ikke sulter de», fortalte han. Ingen av de rumenske arbeiderne snakket norsk og vi brukte tolk under intervjuet. Etterpå oversatte vi artikkelen til rumensk, slik at de hadde mulighet for å vurdere artikkelen de selv bidro til.

At vi lyktes med å oppnå tillit hos arbeiderne, slik at de fortalte sine historier på trykk, var helt avgjørende for å dokumentere steinleggerens virksomhet.

VIL IKKE LEVE SOM SLAVER: - Hvis noen kan tilby en ordentlig jobb og ordentlig arbeidsforhold, ville vi selvfølgelig sagt ja. Vi er ærlige mennesker, og vi ønsker å leve som ærlige og normale mennesker i Norge. Ikke som slaver, sier de fire rumenske arbeiderne. Foto: AGNETE BRUN / DAGBLADET

Tjener 36 kroner i timen og må vaske seg på McDonald's

De fire rumenske arbeiderne jobber for slavelønn for irske steinleggere. De forteller om den ukjente skyggesiden, som kundene - norske millionærer - ikke tenker på.

GUNNAR THORENFELDT
gth@dagbladet.no

TORGEIR P. KROKFJORD
tpk@dagbladet.no

GEIR BARSTEIN
gba@dagbladet.no

lørdag 1. juni 2013, kl.22:34

Tweet | 7 | Anbefal | Del | 1 | TIP & OSS 2400

(Dagbladet): - Da jeg kom til Norge, var det som å gå inn i en drøm. Her var alt så rent, og menneskene var så ærlige og snille, forteller en rumensk brosteinsarbeider til Dagbladet.

Dagbladet møtte den rumenske arbeideren og tre av hans kollegaer et sted på Østlandet.

I tre uker har de lagt brostein i norske oppkjørsler, fikset hager og lagt asfalt på private eiendommer der flere norske millionærer bor.

Det er langt fra den fattige landsbygda i Romania til de hvitmaltte norske villaene. Men selv om de rumenske

JOBBER FOR SMULER: Det er langt fra den fattige landsbygda i Romania til de hvitmaltte norske villaene. Men selv om de rumenske arbeiderne legger stein i noen av Norges rikeste villaområder, får de selv bare smuler. Foto:

ANSVARLIGGJØRING

Etter hvert som vi gravde ønsket vi å finne ut hva som var konsekvensen av at norske huseiere brukte svart arbeid – og hva slags konsekvenser dette fikk ute i verden. Vi skrev aldri om steinleggeres aktiviteter i en oppkjørsel eller på en eiendom uten å konfrontere huseieren. Om huseieren hadde ubehagelige opplevelser lot vi selvsagt vedkommende fortelle om dette, men vi ønsket ikke å framstille huseierne som «ofre» – det var deres lovpålagte plikt å sjekke at selskapet de handlet fra betalte moms og drev skikkelig, og vi jobbet med å dokumentere hvordan pengene deres finansierte organisert kriminalitet.

Reint juridisk var det imidlertid snakk om små lovbrudd – isolert sett ville hver enkel handel resultere i et momskrav og en relativt liten bot. Vi hadde lange diskusjoner om hvorvidt vi skulle navngi alle kundene vi skrev om, men det ble tatt en avgjørelse på at vi ikke skulle navngi vanlige borgere som hadde handlet hos steinleggerne. Vi kunne som regel ikke dokumentere at steinleggeren akkurat de hadde handlet hos var involvert i organisert kriminalitet og neshornhandel.

Dermed ville belastningen bli større enn det konkrete lovbruddet om vedkommende ble hengt ut som mafiastøttespiller med fullt navn og bilde. I enkelte tilfeller var det også snakk om kunder som trodde de hadde sjekket tilstrekkelig – eksempelvis var det i enkelte tilfeller påført MVA-beløp på fakturaen de fikk, selv om vi seinere fant ut at selskapet i realiteten ikke betalte MVA.

I andre tilfeller var det et helt stureint, MVA-registrert selskap, som sto på fakturaen, mens det i realiteten var et annet selskap og andre folk som dukket opp og utførte arbeidet.

I to saker navnga vi imidlertid kundene. Det var forretningsmennene Atle Brynestad og Dag Risting.

I disse sakene var det snakk om erfarne forretningsfolk med flere tiår bak seg i næringslivet. Risting innrømmet selv at han, med sin erfaring og bakgrunn, burde ha sjekket bedre før han leide inn steinleggerne. Det var også snakk om personer som tidligere hadde søkt offentlighet – Atle Brynestad har vært en offentlig person i flere tiår, mens Risting tidligere også har søkt offentlighet for å fortelle om forretningsprosjekter og spre gode nyheter om virksomheten sin.

Det var også i tråd med vårt prosjekt å konfrontere velstående, norske forretningsmenn som uten å merke det på lommeboka i det hele tatt kunne hyret et anstendig norsk firma, men likevel valgte å engasjere slavearbeidere fra Øst-Europa.

Dagbladet

Synnøve
Macody
Lund om

Det tøffe
BRUDDET

SIDE 34, 35 OG 36

Unik metode: 12 minutter i uka er nok

Effektiv
**SUPER-
TRENING**

SIDE 22 OG 23

Dagbladet

Mandag 10. juni 2013

Nr. 160. Uke 24. 145. årgang. Løssalg kr 20,00

Morten P.
**- Over
og ut,
Drillo**
SPORTEN

Foto: NTB Scanspix

HER JOBBER BANDENE ULOVLIG

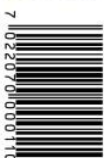
Dagbladet
EKSKLUSIVT

AVSLØRT

hos Brynestad

SIDE 6, 7, 8 OG 9

Foto: Henning Lillegrud

KONSEKVENSER

24 00 00 00 – 2400@db.no

27

Besøksadresse: Langkaia 1, 0150 Oslo

Dagbladets serie utløste en rekke myndighetsreaksjoner:

- Arbeidstilsynet kunne i november i fjor konstatere at totalt 242 steinleggingsfirmaer hadde lagt ned og slettet sin oppføring i Brønnøysundregistrene etter Dagbladets journalistikk.
- Bare i løpet av juni 2013 tok Skatteetaten beslag i 3,3 millioner kroner i unndratt MVA fra steinleggerselskaper, og beslagla kundeutbetalinger på 1,5 millioner kroner. Ti steinleggerselskaper ble politianmeldt av Arbeidstilsynet.
- Arbeidstilsynet gjennomførte totalt 44 tilsyn hos ulike bedrifter i steinleggingsbransjen. I sin oppsummeringsrapport om storaksjonen skriver Arbeidstilsynet: «Denne aksjonen ble innledet av blant Dagbladets artikkelserie».
- Etter Dagbladets avsløringer slo Kripos i fjor høst fast at organiserte kriminelle grupper som infiltrerte byggebransjen og andre næringer var en av de største truslene mot det norske samfunnet.
- Skatteetaten, politiet og Arbeidstilsynet fast at de omreisende steinleggerne bortimot hadde forlatt Norge, og sa i klartekst at Dagbladets avsløringer var årsaken til dette. «Nå sliter steinleggerne», sa skattekrimsjef Jan Egil Kristiansen i Skatt Øst til Dagbladet 26. juni i fjor.
- Etter publisering har vi også mottatt flere e-poster fra steinleggerkunder som takket oss for journalistikken vår – og erkjente at det var feil å hyre inn svart arbeidskraft.

242 selskaper fjernet fra Brønnøysundregistrene

RØMMER LANDET

Arbeidstilsynet, politiet og skattemyndighetene har via 44 tilsyn avdekket et svart arbeid, sosieløse dumping, manglende sikkerhet og grov utnyttning av arbeidstakere.

Fakta: Skatteetaten har beslaglagt 3,3 millioner kroner i unndratt MVA fra steinleggerselskaper, og beslaglagt kundeutbetalinger på 1,5 millioner kroner. Ti selskaper ble politianmeldt av Arbeidstilsynet.

KIDNAPPER
NORSKE BARN OG MOORE

BADER I LUKSUS

VI BLIR TRAKASSET

NORSK RIKSMANN
slåss mot kryptskyttene i Afrika

SPEIELLE ERFARINGER

Vi ble gjort kjent med at inspektører og tjenestemenn fra Arbeidstilsynet, politiet og Skatteetaten gjentatte ganger var blitt truet og/eller utsatt for vold når de konfronterte steinleggerne. Vi valgte derfor å alltid være to sammen når vi konfronterte steinleggerne. Selv om vi mottok enkelte trusler ble vi imidlertid aldri utsatt for fysisk vold.

Vi mottok også enkelte mystiske telefoner inn til redaksjonen. Engelsktalende personer ga seg ut for å være både fettere, brødre og onkler av personer vi hadde omtalt, og gjorde det klart at de ønsket at vi avbrøt serien. Ved konfrontasjoner ute i felt opplevde vi både utskjellinger og oppreiste langfingre, i tillegg til «vennskapelige» labber på skuldra som ville lede oss vekk fra en oppkjørsel eller gårds plass – men aldri vold.

Da vi kontaktet Atle Brynestad for hans kommentar til saken vi jobbet med om steinleggerne som hadde jobbet i oppkjørselen hans, kontaktet Brynestad både advokat og PR-firmaet First House. Etter flere runder valgte vi imidlertid å publisere saken som planlagt.

GODE KOLLEGER

Journalistene Line Brustad, Anders Rikstad, Øystein Andersen og Marius Evensen bidro også med gode saker i serien.

Fotografene Henning Lillegård, Jacques Hvistendahl, Thomas Rasmus Skaug, Christian Roth Christensen og Nina Hansen leverte gode bilder og uvurderlig dokumentasjon, som var essensiell for å sikre noen av de største sakene i serien.

Og sist, men ikke minst – grafikkjournalist Kjell Erik Berg leverte et viktig bidrag for å vise leserne hvordan nordmenns grådighet fikk konsekvenser i andre land, med sin interaktive sammenstilling av de svarte pengenes vei fra norske oppkjørsler, via irske luksusbiler og neshorn i Mosambik til de store markedene i Øst-Asia.

PUBLISERTE SAKER:

1) Her jobber 12-åringen for steinleggere i villastrøket i Bærum

DB.no 31. mai

http://www.dagbladet.no/2013/05/31/nyheter/asfaltmafiaen/travellers/organisert_kriminalitet/innenriks/27171542/

2) - *Vi vil også gå etter kundene. Det nytter ikke å skylde på at man ikke vet*

DB.no 31. mai

http://www.dagbladet.no/2013/05/31/nyheter/asfaltmafiaen/travellers/organisert_kriminalitet/innenriks/27418586/

3) *Kripas: - Asfaltbandene kidnapper norske barn og mødre*

Dagbladet og DB.no 1. juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/01/nyheter/pluss/nyheter_pluss/kriminalitet/asfaltbandene/27464377/

4) *Tjener 36 kroner i timen og må vaske seg på McDonald's*

Dagbladet og DB.no 1. juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/01/nyheter/asfaltmafiaen/slavearbeid/travellers/organisert_kriminalitet/27304206/

5) *Her finner politiet slavearbeidere i oppkjørselen til en millionær på Oslo Vest*

Dagbladet og DB.no 2. juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/02/nyheter/asfaltmafiaen/travellers/organisert_kriminalitet/innenriks/27203254/

6) *Tror det drives tre steinleggingsfirmaer fra dette hotellrommet*

Dagbladet og DB.no 3. juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/03/nyheter/travellers/organisert_kriminalitet/innenriks/asfaltbandene/26944313/

7) *Flere pågrepet for ulovlig steinlegging*

DB.no 3. juni

<http://www.dagbladet.no/2013/06/03/nyheter/innenriks/asfaltbandene/steinleggere/27505509/>

8) *SV: - Kunder som kjøper «skamløst billig» steinlegging skal tas*

DB.no 3. juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/03/nyheter/asfaltmafiaen/travellers/organisert_kriminalitet/innenriks/27492039/

9) *Biler, slott og stabler med cash viser asfaltbandenes ville luksusliv*

Dagbladet og DB.no 4. juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/04/nyheter/pluss/nyheter_pluss/travellers/organisert_kriminalitet/27299567/

10) *Det er en slavedriver i oss alle (kommentar)*

DB.no 4. juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/04/kultur/meninger/kommentar/sosial_dumping/asfaltbandene/27519100/

11) Irske Andrew Cash hevder seg trakassert etter politiaksjon

Dagbladet og DB.no 5. juni

<http://www.dagbladet.no/2013/06/05/nyheter/innenriks/asfaltbandene/arbeidstilsynet/arbeidsliv/27496688/>

12) ID-kort skal stoppe asfaltbandene

Dagbladet og DB.no 4-5 juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/04/nyheter/jan-egil_kristiansen/travellers/organisert_kriminalitet/innenriks/26956153/

13) LO: - Disse bandene truer viktige verdier i det norske samfunnet

Dagbladet og DB.no 6. juni

<http://www.dagbladet.no/2013/06/06/nyheter/innenriks/asfaltbandene/steinleggere/lo/27559185/>

14) En skjør idyll (kommentar)

Dagbladet og DB.no 6. juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/06/kultur/meninger/hovedkommentar/arbeidsliv/sosial_dumping/27557841/

15) Torgeir (63) er asfaltbandenes norske hjelper

Dagbladet og DB.no 7. juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/07/nyheter/travellers/organisert_kriminalitet/innenriks/asfaltbandene/27535599/

16) Frp: Foreslår skattelette for å stoppe steinleggerbander

DB.no 7. juni

<http://www.dagbladet.no/2013/06/07/nyheter/innenriks/steinleggere/asfaltbandene/27566114/>

17) Her jobber asfaltbanden ulovlig: AVSLØRT HOS ATLE BRYNESTAD

Dagbladet og DB.no 10. juni

<http://www.dagbladet.no/2013/06/10/nyheter/asfaltbandene/innenriks/travellers/steinleggere/27583758/>

18) Brynestads steinlegger raser: - Det arbeiderne sier er bare tull

DB.no 10. juni

<http://www.dagbladet.no/2013/06/10/nyheter/asfaltbandene/innenriks/travellers/steinleggere/27627265/>

19) Frp: - Det er overraskende at han ikke sjekker grundigere

DB.no 10. juni

<http://www.dagbladet.no/2013/06/10/nyheter/asfaltbandene/innenriks/travellers/steinleggere/27629634/>

20) Ekspertene svarte om asfaltbandene som herjer Norge (nettmøte)

DB.no 11. juni

<http://www.dagbladet.no/2013/06/11/nyheter/asfaltbandene/innenriks/travellers/steinleggere/27642950/>

21) Har operert med flere identiteter og er dømt for slaveri og bedrageri i England

Dagbladet og DB.no 12. juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/12/nyheter/pluss/nyheter_pluss/innenriks/asfaltbandene/27645178/

22) Se hvordan asfaltbandene erobrer Norge - steg for steg (interaktiv grafikk)

DB.no 13. juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/13/nyheter/asfaltbandene/innenriks/travellers/organisert_kriminalitet/27667693/

23) Asfaltbandenes hemmelige gullgruve: Tjener fett på drap på neshorn

Dagbladet og DB.no 13. juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/13/nyheter/skatteetaten/innenriks/travellers/organisert_kriminalitet/26819632/

24) Vil ha «steinleggerpoliti» for å stoppe asfaltbandene

DB.no 14. juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/14/nyheter/asfaltbandene/innenriks/travellers/organisert_kriminalitet/27690092/

25) AP: - Skal du ha utført arbeid har du et ansvar for at det ikke gjøres via utnyttelse av andre mennesker

DB.no 14. juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/14/nyheter/asfaltbandene/innenriks/travellers/organisert_kriminalitet/27694633/

26) AP: - Arbeidstilsynet ville vært maktesløse med Høyre-politikk

Db.no 14. juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/14/nyheter/innenriks/asfaltbandene/travellers/organisert_kriminalitet/27718927/

27) Her er den norske mangemillionæren som kjemper mot neshorn-krypskytterne

DB.no og Dagbladet 17. juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/17/nyheter/mosambik/utenriks/travellers/organisert_kriminalitet/26957699/

28) Neshorn-hornet selges for enorme summer, og skal hjelpe mot djevlere og for potensen

DB.no 18. juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/18/nyheter/utenriks/neshorn/organisert_kriminalitet/dyrenes_nyheter/27186938/

29) Gull og gråstein - Steinleggerbossene sov i statsrådenes hule

Dagbladet og DB.no 19. juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/19/nyheter/asfaltbandene/innenriks/travellers/organisert_kriminalitet/27749186/

30) Huitfeldt: - Det kan ikke fortsette på denne måten

Dagbladet og DB.no 19. juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/18/nyheter/huitfeldt/organisert_kriminalitet/27763900/

31) Slik finansierer norske huseiere luksus, dyredrap og potenspiler (interaktiv grafikk)

DB.no 20. juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/20/nyheter/asfaltbandene/innenriks/travellers/organisert_kriminalitet/27765559/

32) Slik ble den sagnomsuste krypskytteren «Bigfoot» endelig tatt

Dagbladet og DB.no 22. juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/22/nyheter/travellers/organisert_kriminalitet/utenriks/oyvind_christensen/26945683/

33) Eks-politimann hadde tre neshornmillioner stående i en koffert i garasjen

DB.no 23. juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/23/nyheter/travellers/organisert_kriminalitet/utenriks/mosambik/27083126/

34) Skatteetaten inndrar bandepenger: - Nå sliter steinleggerne

Dagbladet og DB.no 26. juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/26/nyheter/steinleggere/asfaltbandene/innenriks/organisert_kriminalitet/27898660/

35) Jeger fikk irer på døra: - Dette er en stor mafia. De er ikke spesielt høflige

DB.no 26. juni

http://www.dagbladet.no/2013/06/26/nyheter/innenriks/asfaltbandene/travellers/organisert_kriminalitet/27163429/

36) Kampen mot neshornmafiaen er nesten umulig. Men norske Øyvind melder om én god nyhet

DB.no 4. juli

<http://www.dagbladet.no/2013/07/04/nyheter/neshorn/asfaltbandene/utenriks/travellers/28005765/>

37) Arbeidsgivere og ansatte: - Tunge kriminelle tar over i byggebransjen

Dagbladet og DB.no 4. september

http://www.dagbladet.no/2013/09/04/nyheter/innenriks/asfaltbandene/organisert_kriminalitet/sosial_dumping/28978708/

38) Skatteetaten: - Nå er asfaltbandene tilbake

DB.no 17. september 2013

<http://www.dagbladet.no/2013/09/17/nyheter/innenriks/asfaltbandene/29074324/>

40) Sjokk-tall fra EU: 880 000 slaver i Europa

DB.no 14. oktober

<http://www.dagbladet.no/2013/10/14/nyheter/arbeidsliv/innenriks/slavearbeid/menneskehandel/29761910/>

41) Virke: - Politikerne lukker øynene

Dagbladet og DB.no 16. oktober

http://www.dagbladet.no/2013/10/16/nyheter/arbeidsliv/innenriks/regjeringen/sosial_dumping/29803187/

42) Kripas advarer mot bander: - Undergraver de seriøse i bransjen

Dagbladet og DB.no 22. desember

<http://www.dagbladet.no/2013/12/22/nyheter/kripas/innenriks/kriminalitet/politiet/30964543/>

43) Rømmer landet: 242 asfaltbänder er fjernet fra Brønnøysundregisteret

DB.no 23. november

<http://www.dagbladet.no/2013/11/23/nyheter/asfalt/asfaltbandene/innenriks/travellers/30435122/>

44) Slik styrer de kriminelle bilpleie, frisører, renholds- og utelivsbransjen

Dagbladet og DB.no 23. desember

http://www.dagbladet.no/2013/12/23/nyheter/organisert_kriminalitet/innenriks/asfaltbandene/kripas/30973648/

45) Nesten 1000 neshorn drept

Dagbladet og DB.no 27-28. desember

http://www.dagbladet.no/2013/12/27/nyheter/neshorn/organisert_kriminalitet/utenriks/dyrenes_nyheter/31021462/

8. Sted og dato, samt din underskrift.